

Lea Šugman Bohinc (ur.) (2011)

Učenci z učnimi težavami – izvirni delovni projekt pomoči

Ljubljana: Fakulteta za socialno delo. 192 strani.
ISBN 978-961-6569-40-8

Monografija *Učenci z učnimi težavami – izvirni delovni projekt pomoči* je po eni strani del raziskovalnega poročila o obsežnem razvojno-raziskovalnem projektu *Strokovne podlage za nadaljnji razvoj in uresničevanje koncepta dela »učne težave v osnovni šoli«*. Ta projekt je imel dva podprojekta, ki ju je izvajala ena od članic projekta, Pedagoška fakulteta, in tretji podprojekt z naslovom *Soustvarjanje učenja in pomoči v izvedbi projektne skupine Fakultete za socialno delo* pod vodstvom dr. Gabi Čačinovič Vogrinčič. Rezultat triletnega razvojno-raziskovalnega dela v obdobju 2008–2011 je zbirka štirih monografij, od katerih je tri pripravila projektna raziskovalna skupina na Pedagoški fakulteti, četrto, tu obravnavano delo, pa raziskovalna skupina na Fakulteti za socialno delo.

Po drugi strani je monografija predvsem predstavitev in poročilo o uresnitvi koncepta izvirnega delovnega projekta pomoči, umeščenega v okvir sodobne doktrine socialnodelovnega delovnega odnosa. Iz tega zornega kota je del opusa, triptiha, ki ga zastavlja in utemeljuje priročnik *Vzpostavljanje delovnega odnosa in osebnega stika* iz leta 2005, udejanja delo *Učenci z učnimi težavami – izvirni delovni projekt pomoči* (2011), ki ga spremlja *Priročnik za vrtce, šole in starše* z naslovom *Otrokov glas v procesu učenja in pomoči* (2013), nadaljuje in zaokroža pa monografija *Družine s številnimi izzivi: soustvarjanje pomoči v skupnosti* (2016). Pri vseh naštetih sodeluje ista skupina avtoric: dr. Gabi Čačinovič Vogrinčič, dr. Lea Šugman Bohinc, dr. Nina Mešl, dr. Tadeja Kodele in dr. Klavdija Kustec. Pri posameznih navedenih delih sodeluje še nekaj drugih avtoric. Na tem mestu bom omenil le tiste, ki so sodelovale pri delu *Učenci z učnimi težavami*: Ksenija Bregar Golobič, dr. Ines Kvaternik in Beata Akerman.

Vsa naštetja dela se opirajo na iste konceptualne zastavitve, ki so predstavljene v omenjenem delu *Vzpostavljanje delovnega odnosa in osebnega stika*. Za razumevanje moramo torej poznati tisti teoretski okvir ali »postmoderno

paradigmo«, kot bi se izrazile nekatere avtorice. Teoretski okvir črpa iz posameznih vidikov sistemsko ekološkega in socialno konstruktivističnega modela socialnega dela.

Vidik sistemsko ekološkega modela socialnega dela, torej vpliv sistemske teorije, predvsem tistih njenih vidikov, ki so jih uporabili in razvijali v okviru psihologije, raznih oblik terapije in sorodnih ved in nanje oprtih svetovalnih poklicev, se kaže na več ravneh. Najbolj neposredno in kot izhodišče je prispevek Petra Lüssija o »sistemskem nauku o socialnem delu«. To delo je na začetku devetdesetih let 20. stoletja tudi na Visoki šoli za socialno delo, prihodnji Fakulteti za socialno delo, pustilo globoko sled. Pomenilo je daljnosežno izhodišče za razvoj celovitega in dorečenega pristopa socialnega dela v okviru tistega, čemur lahko – po eni od delitev, v mislih imam Zastrowa – rečemo socialno delo s posameznim primerom.

Ker v sistemske teoriji ni izrecno opredeljeno, kaj je osnovni, izhodiščni sistem, torej subjekt, oseba, v našem primeru uporabnik, se je v določenih takšnih pristopih, oprtih na sistemsko teorijo, uveljavila konceptualizacija subjekta iz okvira konstruktivizma ali konstrukcionizma, kot ga imenujejo avtorice. Tu se pojavi socialno konstruktivistični model socialnega dela. Tudi zamisli, pobrane iz Husserlove in Heideggrove fenomenologije, ki so v družboslovje – od sociologije, antropologije in psihologije do pedagogike in socialnega dela – pronicale z imeni konstruktivizem, konstrukcionizem in druge izpeljave, lahko – podobno kot pri sistemske teoriji – delimo na dva vidika: na tiste, uporabljene v sociologiji in delno antropologiji, večinoma z imenom socialni konstruktivizem, in na tiste, uporabljene v psihologiji, različnih oblikah terapevtskih pristopov in – v tem primeru – v vidiku socialnega dela, z imenom socialni konstrukcionizem.

Omenjena tematika je seveda veliko bolj večplastna, vendar tu ni pravo mesto za temeljitejšo analizo in razpravo. Vsekakor jo moramo imeti v mislih, ko pristopamo k obravnavi, razumevanju in uporabi konceptov, predstavljenih v delu *Učenci z učnimi težavami – izvirni delovni projekt pomoči*. Predvsem nas zanima v uvodu tega odstavka izpostavljeno vprašanje: kako je v določenem teoretskem konceptu koncipiran subjekt, oseba, uporabnik, v tem primeru učenec z učnimi težavami. Na podlagi drugih del avtoric, predvsem dr. Gabi Čačinovič Vogrinčič in Lee Šugman Bohinc, lahko sklepamo, da gre vsaj delno za linijo, ki se vleče od Sigmunda Freuda. To omenjam zato, ker vemo, da se je v sociologiji – predvsem v klasičnem delu *Družbena konstrukcija realnosti* Bergerja in Luckmanna iz leta 1966 – izhajalo predvsem iz zastavitev subjekta, oprtih na delo G. H. Meada in tudi Alfreda Schutza, prek njega pa nazaj do Heideggro in Husserla.

Tu se poslavljam od pregleda teoretskih izhodišč obravnavanega dela in ob tem zavestno in namerno puščam več odprtih vprašanj, primernih za nadaljnjo obravnavo, ki pa zahteva obsežen prostor in čas.

Obravnavano delo je namreč pomembno tudi in predvsem zato, ker pomeni uresničitev enega od ključnih, najbolj dorečenih in celovitih pristopov v okviru sodobnega socialnega dela. Seveda ne edinega, vendar hkrati dovolj odprtega, da tu zastavljene koncepte lahko uporabljamo na različne načine,

z različnimi izpeljavami. Model je torej potencialno dovolj odprt za dodelave, nadgradnje, tudi spremembe.

V uvodu Lea Šugman Bohinc in Nina Mešl pojasnita kontekst raziskovalnega dela. Sledi ključno poglavje Gabi Čačinovič Vogrinčič, »Soustvarjanje v delovnem odnosu: izvirni delovni projekt pomoči«, ki povzame osnovna doktrinarna načela koncepta, ki ga uporabljajo avtorice. Elementi socialnodelnega delovnega odnosa, torej dogovor o sodelovanju, instrumentalna definicija problema in osebno vodenje, so domišljena konstrukcija, okvir, v katerem lahko delamo socialno delo. Okvir je vsebinsko oprt na teoretska izhodišča, nakazana tudi v prvem delu predstavitve, v omenjenem poglavju pa še enkrat povzeta in – v tem primeru – aplicirana na šolsko okolje.

V nadaljevanju Lea Šugman Bohinc predstavi enega od sodobnih konceptov, ki ga je mogoče smiselno zlahka umestiti v ta teoretski okvir, torej sinergetiko kot znanost o procesih in vzorcih samoorganiziranja. Naslov njenega prispevka je jasen: »Sinergetika soustvarjanja učenja in pomoči v šoli«, v prispevku pa na kratko predstavi osnovna sinergetična generična načela. Ta načela nato uporabi pri analizi obravnavane tematike učencev z učnimi težavami v kontekstu šole.

Ksenija Bregar Golobič nadaljuje s še enim pomembnim vidikom, z etiko udeležенosti, torej glasom uporabnika. Naslov njenega prispevka je »O delovnem odnosu soustvarjanja z vidika prikritega kurikuluma v šoli: glas učenca!«. V poglavju predstavi koncept prikrita kurikula, ga poveže s konceptom delovnega odnosa soustvarjanja in nakaže spremembe, ki jih koncept delovnega odnosa soustvarjanja vnaša v šolski sistem in povzroča/zahteva njegove spremembe.

Nina Mešl povzema vse omenjene in doslej v monografiji razgrnjene koncepte v poglavju »Proces dela v izvirnem delovnem projektu pomoči: od definiranja problemov k soustvarjanju zelenih izidov«. V poglavju predstavlja del rezultatov raziskave in jih umesti in interpretira s pomočjo temeljnih konceptov, o katerih vseskozi beremo v monografiji. Prispevek prepričljivo in argumentirano kaže, da je pristop učinkovit, ustrezen in uporaben. Torej: da s tem pristopom dosegamo zelene izide, ki so izboljšanje vidikov življenjskega sveta učenca, da odgovarjamo na ustrezna vprašanja in da pristop lahko uporabljamo, da ga lahko uresničujemo, delamo.

To potrjuje tudi naslednje poglavje Tadeje Kodele in Nine Mešl »Učiteljice in šolske svetovalne delavke o uvajanju koncepta delovnega odnosa soustvarjanja v šoli«. Tukaj slišimo/beremo glas učiteljic in svetovalnih delavk, ki povedo svoje mnenje o konceptu.

Šolski trikotnik učenec-učitelj-starš sklene naslednje poglavje Ines Kvaternik, Klavdije Kustec in Tadeje Kodele, »Pogled staršev na uvajanje koncepta delovnega odnosa soustvarjanja v šoli«. Monografija se izteče s poglavjem Beate Akerman »Od monologa k dialogu, od prejemanja k soustvarjanju pomoči«. Nekakšna koda je zadnji prispevek »Disleksija – osebna izkušnja«, avtorice Saše Pavček.